

Uvod

Svjetska agencija za borbu protiv dopinga (WADA) osnovana je 1999. g. kao zajednički odgovor olimpijskog pokreta i vlada država u borbi protiv dopinga u sportu. WADA-ina misija je promocija, koordiniranje i nadzor u borbi protiv dopinga u sportu u svim vidovima. Testiranje sportiste ili dopinška kontrola jeste osnovni program u promociji i zaštiti sporta bez dopinga.

Doping kontrole širom svijeta provode se prema Svjetskom kodeksu protiv dopinga i međunarodnom standardu za testiranje priređenom od strane WADA-e u konsultaciji s potpisnicima.

Sportaši koji se takmiče na međunarodnom i državnom nivou mogu biti testirani bilo kada, bilo gdje. Testovi mogu biti načinjeni na takmičenju ili van njega, kao, naprimjer, u stanu sportiste ili na mjestu treninga, bez prethodne najave. Urin i /ili krv mogu biti uzeti.

Posebno obučeni i akreditirani doping kontrolori mogu izvoditi sve ove testove.

Doping kontrola: korak po korak

Odabir sportiste

Odabir sportiste utemeljen je na zahtjevima odgovorne organizacije za borbu protiv dopinga (ADO). Odabir može biti na tri načina: slučajna, ciljana, te prema poretku.

Obavještanje

Službenik doping kontrole ili pratilac obavijestiti će sportistu o njegovim pravima i obavezama, uključivši i pravo na predstavnika za vrijeme procesa doping kontrole. Obavještanje se radi lično. Službena iskaznica i ovlaštenje na temelju kojeg se uzima uzorak pokazu se sportisti.

Službenik dopinške kontrole ili pratilac obavijestiti će sportistu o njegovim pravima i obavezama, uključivši i pravo na predstavnika za vrijeme procesa doping kontrole. Od sportiste će biti zatraženo da potpisom potvrdi proces obavještanja za doping kontrolu.

Kod maloljetnika ili sportiste s tjelesnim oštećenjem treća strana će također biti obavještena.

Javljanje u stanicu za doping kontrolu

Sportist bi se trebao javiti u doping stanicu neposredno nakon obavještanja. Službenik doping kontrole može dopustiti sportisti odgađanje neposrednog javljanja u stanicu dopinške kontrole zbog aktivnosti kao, naprimjer, konferencije za štampu ili završetka treninga; međutim, sportist mora biti nadziran od strane službenika doping kontrole ili pratioca od vremena obavještanja do vremena uzimanja uzorka.

Od sportiste će biti zatražena identifikacijska isprava i ponudit će mu se mogućnost hidracije. Sportist će odlučiti šta će piti. Može piti vlastito piće ili odabrati među zatvorenim, bezalkoholnim pićima, bez kofeina.

Odabir posuda za urin

Sportisti će biti ponuđeno da odabere jednu od zatvorenih posuda za uzimanje uzorka urina. Sportist će provjeriti je li oprema intaktna, te da nije bilo pokušaja otvaranja. Sportist mora držati posudu pod kontrolom tokom cijelog procesa.

Davanje uzorka

Samo je sportisti i osoblju za doping kontrolu istog spola (službeniku doping kontrole ili pratiocu) dozvoljeno biti prisutnim u WC-u tokom uzimanja uzorka. Maloljetnicima ili sportistima s tjelesnim oštećenjem dozvoljeno je imati svog predstavnika za vrijeme uzimanja uzorka. Međutim, predstavniku nije dozvoljeno gledanje uzimanja uzorka. Cilj ovoga je da se osigura korektan nadzor od strane osoblja za doping kontrolu.

Od sportiste će biti zatraženo da skine odjeću od koljena do sredine prsnog koša, te od šaka do laktova. Time se osigurava izravan nadzor za vrijeme davanja uzorka. Ovo pravilo osigurava da sportist da vlastiti urin, te pomaže u sprječavanju manipulacije s uzorkom.

Sportist drži pod kontrolom uzorak tokom cijelog procesa. U slučaju onemogućenosti sportiste potrebna mu je pomoć.

Količina urina

Službenik doping kontrole brine da sportist pod nadzorom da ne manje od 90 ml urina. Ukoliko količina urina ne udovoljava minimumu zahtjeva, sportist će započeti s procesom djelomičnog uzorka urina (postupak prikazan na kraju sheme).

Odabir kita za uzimanje urina

Ukoliko je sportist dao zahtjevani volumen urina, pristupa odabiru individualnog pojedinačnog kita za davanje urina. Sportist provjerava je li kit nekorišten, te da nije bilo pokušaja otvaranja. Sportist će otvoriti kit i potvrditi da šifra na bočici odgovara šifri na poklopcu i kontejneru.

Podjela uzorka

Sportist dijeli uzorak, ulijevajući urin sam, izuzevši situacije kada je potrebna pomoć zbog njegove onemogućenosti. Sportist ulijeva traženi volumen u bočicu B (30 ml). Ostatak urina ulijeva se u bočicu A. Sportisti će biti kazano da ostavi malu količinu urina u posudu za urin da bi službenik doping kontrole mogao odrediti specifičnu težinu uzorka u skladu s relevantnim laboratorijskim pravilnicima.

Zatvaranje uzorka

Sportist zatvara uzorke A i B. Predstavnik sportiste i službenik doping kontrole trebali bi provjeriti jesu li bočice dobro zatvorene.

Mjerenje specifične težine

Službenik doping kontrole mjeri specifičnu težinu koristeći preostali urin u posudi za uzimanje urina. Vrijednosti se unesu u obrazac za doping kontrolu. Ukoliko uzorak ne zadovoljava zahtjeve specifične težine, od sportiste može biti zatraženo da dodatni uzorak ukoliko to traži organizacija za borbu protiv dopinga.

Ispunjavanje obrasca za doping kontrolu

Od sportiste se traži da osigura informacije o lijekovima na recept i /ili bez recepta ili o dodacima prehrani koju je skoro koristio. Ti se lijekovi unose u obrazac za doping kontrolu. Sportist ima pravo unijeti komentare i zamjerke na provođenje doping kontrole. Sportist bi trebao potvrditi da su svi podaci na obrascu za doping kontrolu tačni, uključujući šifru uzorka.

Osoba koja nadgleda uzimanje urina, predstavnik sportiste, službenik dopinške kontrole potpisat će obrazac doping kontrole na kraju procesa uzimanja uzorka.

Sportist će dobiti fotokopiju obrasca za doping kontrolu. Laboratorijska fotokopija ne sadržava informacije koje bi pomogle otkriti identitet bolesnika.

Laboratorijska procedura

Uzorci se pakiraju za prijevoz uz zahtjev da se osigura zaštita uzorka. Uzorci se šalju u WADA-in akreditirani laboratorij. Laboratorij provjerava uzorke po njihovom dolasku kako bi se isključio pokušaj manipuliranja.

WADA-in akreditirani laboratorij držat će se Međunarodnog standarda za testiranje, kada obrađuje uzorak, brinući se da lanac vlasništva bude održan sve vrijeme.

Uzorak A će biti analiziran na sredstva s Popisa zabranjenih sredstava. Uzorak B je sigurno skladišten u laboratoriju i može se koristiti za potvrdu nepovoljnog analitičkog nalaza uzorka B.

Laboratorij će obavijestiti o rezultatima analize uzorka odgovarajući organizaciju za borbu protiv dopinga i WADA-u.

Procedura djelomičnog uzorka

Zatvaranje djelomičnog uzorka

Kada je dano manje od 90 ml urina sportist će započeti s procedurom djelomičnog uzorka, dok se ne osigura traženi volumen urina. Za vrijeme procesa djelomični uzorak se zatvara i štiti koristeći opremu za djelomični uzorak.

Zatvoreni djelomični uzorak ostaje pod kontrolom sportiste ili službenika doping kontrole. Dok se čeka dodatni uzorak, sportist ostaje pod stalnim nadzorom i pruža mu se mogućnost hidracije. Kada je sportist spreman dati drugi uzorak, proces uzimanja uzorka se nastavlja kao što je opisano ranije.

Kombiniranje uzorka

Kada je uzet zahtjevani volumen urina, sportist će odabrati novu zatvorenu posudu i kombinirat će uzorke, počevši s prvim parcijalnim uzorkom koji je dan, te sa svakim narednim, dok se ne dosegne traženi volumen. Uzorak se tada zatvara u skladu s koracima iznesenim ranije.

Završna bilješka

Informacije i materijali prikazani u ovoj knjižici služe kao vodič u proceduri uzimanja uzorka. Ne uzimaju se kao mišljenje u vezi s korištenjem vrste opreme.

Testiranja širom svijeta trebala bi slijediti principe ovog vodiča, premda su dozvoljene određene varijacije usvojene od strane organizacije za borbu protiv dopinga, koje ne remete integritet procesa.

Za dodatne informacije kontaktirajte Agenciju za antidoping kontrolu BiH.

Web adresa: www.ada.gov.ba

 ADA BiH
Agencija za
antidoping
kontrolu BiH

 With the support of the
UNESCO Fund
for the Elimination
of Doping in Sport